

on individual ways of discursive representation of the author's creative intentions is an important scientific aspect of the modern linguistic approaches to the analysis of literary text which is emphasized by a diverse range of approaches to the author's individual style studying thereby determining the relevance of this article. In the terms of the research elements of the text that are crucial for the representation of the main mental concepts used in the text as basic features of the author's style were analyzed as well as special characteristics of author's individual metaphorical models in the original text and the text of the translation. In the context of postmodern discourse we examined the interrelation of such concepts as metaphorical modeling, individual style of the author and author's individual metaphors and analyzed the role of the individual metaphor in the conceptualization of the author's mental reflection of actual reality and its representation in the textual form. The thematic analysis of the metaphoric models and frame structures within them provided the opportunity to define and explore the author's worldview and the specifics of its representation in the text of the novel "The Hours".

Key words: individual style, author's individual metaphors, metaphorical modeling, methods of translation.

Стаття надійшла до редакції 31.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.02.2014 р.

Рецензент – к. філол. н., доц. Чернієнко Л. В.

УДК [811.161.2:811.111]'255.4

В. Є. Танцура

**ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ
ХУДОЖНІХ ФІЛЬМІВ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ
(на матеріалі оригіналу фільму „Тіні забутих предків”)**

Сучасний світ ставить нові задачі перед перекладацьким суспільством. Однією з таких задач є дослідження лінгвокультурології у перекладі художніх фільмів. Лінгвокультурологія – це вивчення мови в нерозривному зв'язку з культурою. Вона йде від духу мови або від тих чи інших явищ, пов'язаних з мовною ментальністю, вивчає національно-культурні специфічні правила організації мовного спілкування, показує духовність, соборність народу, які відображені в мові. Розглядаючи мову, ми не можемо обійтись без її культури, оскільки вона є її проявом. Дослідження мови фільму в аспекті лінгвокультурології дає змогу виявити та проаналізувати лінгвокультурні особливості певної нації, дослідити її етносвідомість та мислення, описати культурні компоненти в семантиці текстів.

Актуальність статті зумовлена внеском у розвиток теорії перекладу аудіо-медіальних текстів. Метою роботи є аналіз особливостей перекладу художніх фільмів англійською мовою в лінгвокультурологічних аспектах.

Переклад української кінопродукції іноземною мовою набуває дедалі ширшого масштабу й тому тут присвячено поодинокі роботи Р. Матасова, В. Горшкова, І. Міголатьєва, С. Лобастова, М. Снеткової, Т. Некрасової, Т. Бесараб та інших дослідників, у працях яких розглянуто загальні методичні, технічні та окремі лінгвістичні проблеми кіноперекладу.

Під художнім фільмом розуміють „твір кіномистецтва, створений певною культурою, який носить інформаційний характер, забезпечуючи, тим самим, людину певною інформацією і чинячи на неї який-небудь комунікативний вплив” [1]. Фільм, як об’єкт лінгвістичного дослідження завжди викликає труднощі. Тому що мова художнього кіно, так само, як і мова художньої літератури є багатим цікавим і актуальним матеріалом для дослідження, адже художній кінематограф відіграє важливу роль у структурі міжкультурної комунікації, а відтворення його етноспецифіки є особливою лінгвістичною та культурологічною проблемою сьогодення.

Фільм „Тіні забутих предків” розглядається у контексті лінгвокультурології, оскільки мова персонажів, їхня культура, територія їхнього проживання й традиції є найбільш яскравою ідентифікацією етносу. Мовні форми залежать від мислення їхніх носіїв, від соціальних та національних чинників.

З одного боку, коли ми дивимося художній фільм, то нам здається, що нічого складного у перекладі тексту того фільму немає. Насправді, в його основі лежить живе спілкування, що підсилюється паузами, вигуками, грою слів і тому таку мову не так просто передати й перекласти. Як зазначає Снеткова Марина Сергіївна „сама мова складає текст, а текст, у свою чергу, є вагомою змістовною величиною і предметом художнього відтворення і сприйняття” [2, с. 57].

У даному випадку важливими вимогами перекладача при перекладі художніх фільмів є наступні чинники: зробити фільм зрозумілим глядачеві та зберегти задум оригіналу й індивідуальний стиль автора; розкрити образи персонажів у заданому стилістичному напрямку; вибрати необхідні стратегії і тактики; враховувати вимоги, які висуваються до художнього перекладу і взагалі не допустити ніяких порушень.

На нашу думку, перекладач стає посередником між мистецьким твором і чужою культурою. Йому потрібно відтворити індивідуальну своєрідність, але при цьому зберегти оригінал тексту. Книга „Избранные работы” [3] відомого американського мовознавця і філолога Якобсона Р. О. наблизила нас до висновку, що при перекладі кінострічок перекладач обов’язково використовує прогалини, додавання фраз,

заміни, скорочення. Водночас він має добре усвідомлювати особливості первинного матеріалу, його специфіку та характер.

Наприклад, у фільмі „Тіні забутих предків” перекладач впродовж всього фільму не переклав і не приділив багато уваги пісням, які співаються у фільмі. Завдяки цьому у фільмі зберігається колорит, специфіка культура українського народу, його ментальність. Якщо цей фільм побачить громадянин іншої країни, то йому буде цікавіше дивитися фільм без перекладу цих пісень поза мовою героїв. Таким чином він зануриться в українську культуру, український побут, звичаї, духовність українського народу.

Взагалі-то, в фільмі багато чого не перекладено, наприклад „*Олексо, пусти! Пусти, братику, пусти!*”, „*Коники, коники, мої коники... Чуєш хлопчику, бе-бе-е...*”, „*– Слава Ісу. – Навіки Богів.*”, „*Люди добрі допоможіть, прошу...*”. Треба зазначити, що таких прикладів у фільмі достатньо. Нам здається, що ці фрази потребують перекладу, адже переклад суттєво не змінив би ідею фільму.

В молитві „Отче Наш...” перекладено початкову стрічку молитви: „*Отче Наш, да іже єси на небеси, да... – Our father which art in heaven...*”. На наш погляд, перекласти нашу українську молитву англійською мовою мало б ніякого відображення української ментальності й не передало б значення її такою, якою воно є насправді. Наприклад, в Америці люди мають свою молитву і при перекладі можна було використати її, тоді американцям було б зрозуміло про що йде річ, але ж ні, перекладач вирішив не перекладати повністю, щоб залишити українське відображення, як би мовити, не зіпсувати англійським перекладом українську молитву.

Також у фільмі є слова, вживання яких інстинктивно або навмисно усунено, оскільки той, хто перекладав вважає їх не потрібними: „*Чорнокнижники, планетники, потопленики... В лиху годину будьте ласкаві, приходьте до мене на ситі, страви та пахоці... Я Вас заклинаю, а би Ви цули і ніколи не з'являлись... – Come, sorcerers and magicians... There food and drink here... Vanish never to return...*”, „*numae viter Чорну гору – the wind asked the mountain*”.

Мова українського народу переплітається з її культурою у традиціях та обрядах. Ми можемо це побачити впродовж фільму.

Найчастіше точний переклад мовлення персонажів кіно українською мовою уникають, тому що вона може виявитися малозрозумілим англійській публіці. Цього дотримувався перекладач фільму „Тіні забутих предків”.

Так, Олексо Негребецький (справжнє ім'я – Леонід Дмитренко), перекладач художніх фільмів в Україні, говорить, що „наблизити український текст до американських реалій важко. Це різні культури, різні мови і завжди виникає суперечка в перекладі – чи треба перекладати кожне слово, чи ні. Я вважаю, що не можна „притягувати за вуха” якісь американські реалії. Краще, делікатно їх впроваджувати” [4].

Кожний, хто розглядає аспекти перекладу фільмів зазначає та запевняє нас у своєму. Наприклад, американський лінгвіст, перекладач та теоретик, Юджин Найди, запевняє нас в тому, що абсолютно точний переклад неможливий, тому що він спотворює зміст оригіналу і губить його красу. А у статті Нікітченко „Фразеологічна мікросистема „сприйняття людиною часу” в українській та англійській мовах” [5] зазначено про українські фразеологізми. Ми знаємо, що українська фразеологія дуже багата, тому вона постає перед перекладачем як проблема. Наприклад, такий фразеологізм, як *хліб насущний*, який вживають зазвичай в іронічному світлі, передаються здебільшого як *daily bread*. Ми бачимо, що тут втрачається забарвленість, яка необхідна для правильного сприйняття.

Дослідження українських фільмів у їхньому перекладі англійською мовою є цікавою і актуальною темою в контексті лінгвокультурології. Отже, доходимо висновку, що кінопереклад – це надзвичайно складний процес та вид перекладацької діяльності, у якому відображаються думки та почуття автора у перекладі на іншу мову. При перекладі треба враховувати не лише особливості самого тексту, а багато інших аспектів, наприклад стиль усього фільму, картинку яку бачити в той чи інший момент, чи то музичне оформлення.

Фільм „Тіні забутих предків” і, зокрема, його діалоги зібрали в собі велику кількість слів або просто окремих фраз, що вимагають особливої уваги при перекладі.

Перспективи подальшого дослідження перекладу кінофільмів важливе для досягнення вищого рівня кіноперекладів в Україні, що сприятиме розвитку кіномистецтва зокрема та української культури загалом.

Список використаної літератури

1. Кинофильм [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://ru.wikipedia.org/wiki/> **2. Снеткова М. С.** Лингвостилистические аспекты перевода испанских фильмов: на материале русских переводов художественных фильмов Л. Бунюэля „Виридиана”, П. Альмодовара „Женщины на грани нервного срыва” : дис. ... канд. филолог. Наук : 10.02.05 / М. С. Снеткова. – М., 2009. – 232 с. **3. Якобсон Р. О.** Язык в отношении к другим системам коммуникации / Р. О. Якобсон // Избранные работы. – М. : Прогресс, 1985. – 460 с. **4. Переводчик** Негребецкий [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.unian.net/news/229495-perevodchik-negrebetskiy-i-gde-je-v-ukraine-russkoyazyich-pou-dushenke-udovletvorit-kulturnyie-zaprosyi.html> **5. Нікітченко О. В.** Фразеологічна мікросистема „сприйняття людиною часу” в українській та англійській мовах / О. В. Нікітченко // Культура народів Причорномор'я. – 2005. – № 65. – С. 106 – 107.

Танцура В. Є. Лінгвокультурологічні аспекти перекладу художніх фільмів англійською мовою (на матеріалі оригіналу фільму „Тіні забутих предків”)

Дослідження присвячено питанням адекватного перекладу художніх фільмів з української мови на англійську. Актуальність статті зумовлена внеском у розвиток теорії перекладу аудіо-медіальних текстів. Метою роботи є аналіз особливостей перекладу художніх фільмів англійською мовою в лінгвокультурологічних аспектах.

У статті розглядаються лінгвокультурологічні аспекти перекладу художнього фільму „Тіні забутих предків” та висвітлюються поняття лінгвокультурологія та художній фільм. Також висвітлені основні вимоги до перекладача при перекладі фільму. Проблема дослідження перекладу фільмів як видів художнього тексту має суттєві перспективи, актуальні теоретичні та практичні значення для перекладознавства і також важливе для досягнення вищого рівня перекладів кіно в Україні.

Ключові слова: фільм, кінопереклад, лінгвокультурологічні аспекти.

Танцура В. Е. Лингвокультурологические аспекты перевода художественных фильмов на английский язык (на материале оригинала фильм „Тени забытых предков”)

Исследование посвящено вопросам адекватного перевода художественных фильмов с украинского языка на английский. Актуальность статьи обусловлена вкладом в развитие теории перевода аудио-медиаальных текстов. Целью работы является анализ особенностей перевода художественных фильмов на английском языке в лингвокультурологических аспектах.

В статье рассматриваются лингвокультурологические аспекты перевода художественного фильма „Тени забытых предков” и освещаются понятия лингвокультурология и художественный фильм. Также освещаются основные требования к переводчику при переводе фильма. Проблема исследования перевода фильмов как видов художественного текста имеет существенные перспективы, актуальные теоретические и практические значения для переводоведения и важно для достижения высшего уровня переводов кино в Украине.

Ключевые слова: фильм, киноперевод, лингвокультурологические аспекты.

Tantsura V. E. Linguocultural Aspects of Translation Feature Films in English (Based on the Material of Original Movie “In the Shadow of Forgotten Ancestors”)

Our research is dedicated to issues of faithful translation of feature films from Ukrainian to English. The relevance of this article is development of the translation theory of audio-medial texts. The purpose of this work is analyzing characteristics of the translation feature films in English in

linguocultural aspects. This subject is considering in the work of such people as R. Matasov, V. Horshkova, I. Miholatyeva, S. Lobastova, M. Snetkova, T. Nekrasova and T. Besarab in which examined general methodological, technical and some linguistic problems of film translation.

The article deals with the linguocultural aspects of film translation “In the shadows of forgotten ancestors”, defines such terms as linguistics, feature film which we understand as “linguistics is the study of inextricable link of language with the culture” and “feature film is work of cinema which is created by a certain culture that has informational character, give person a definite information and influence on it with any communicative effect”. Also there find out basic requirements to translator in film translation. The problem of translation films as forms of artistic text has significant prospects, current theoretical and practical significance for translation and also essential for achieving the highest level in translation of films in Ukraine.

According to Ukrainian film “In the Shadow of the forgotten ancestors”, its dialogues collected a large number of words or phrases that require individual attention in their translation.

Key words: film, film translation, lingviculturological aspects.

Стаття надійшла до редакції 20.12.2013 р.

Прийнято до друку 28.02.2014 р.

Рецензент – к. філол. н., доц. Медоренко О. М.

УДК 811.161.2: 811.112.2

М. Р. Ткачівська

МОВНІ „ЗАПЛАВИ” АБО ЛИХОСЛІВ’Я (ПЕРЧЕНИЙ ХЛІБ ПЕРЕКЛАДАЧА)

Кожна мова знає свої глибини і заплави, але не завжди їх знає мовець. Він нерідко опиняється один-на-один із несподіваними мовними одиницями, не знаючи, куди їх впорядкувати. А як же бути із перекладачем, який, закинений у глибини чужої культури. Хоча він і вважає себе добрим плавцем, проте щоразу наштовхується на чергові несподівані мовні рифи. До таких рифів належить обценна лексика, яка часто не збігається з емоційним малюнком культури та мови перекладача. Та перекладач, який боїться мовних заплав, ніколи не буде з перекладом на одному диханні.

Обценна лексика – це мовне табу, що містить негативну енергію, від якої звільняється мовець, перекладаючи її на плечі реципієнта. Реципієнт не завжди є адресатом обценної лексики, оскільки мовне табу передбачає і використання безадресного лихослів’я, що належить до вставних лексем, які є мовними інкрустаторами і не